

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de
***Philatelisten Vereniging
Groningen***
Emmastraat 5, 9722 EW Groninger

55e jaargang - nr 3 – mei/juli 2020

Postzegel- en Muntveilingen

- Een betrouwbare taxatie van uw verzameling?
- Een hoge opbrengst via een internationale veiling?
- Een gedegen en correcte afwikkeling van uw levenswerk?

Laat **Rietdijk** uw partner zijn!

In **april** en **november** telkens een grote postzegelveiling en in **juni** en **december** telkens een grote muntenveiling.

Wij zijn doorlopend op zoek naar **postzegels** en **munten**!

Voor **grote** inzendingen komen wij graag naar u toe!

Bel: **070-364 79 57**

of mail: info@rietdijkveilingen.nl

Adres Noordeinde 41 (schuin t.o. paleis)
2514 GC 's-Gravenhage

Telefoon **070-364 79 57** (postzegelveiling)
070-364 78 31 (muntenveiling)

Fax 070-363 28 93

Internet www.rietdijkveilingen.nl

E-mail info@rietdijkveilingen.nl

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de Philatelisten Vereniging Groningen

Redactie : G.D. v. d. Molen, D.R. v.d. Heide

Medewerker: J.P.A. Tolsma

Opmaak: G.D. v. d. Molen

e-mail: po1ls4@kpnmail.nl

VERSCHIJNT VIJF MAAL PER JAAR

CENTRUM PHILATELISTEN VERENIGING GRONINGEN

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen

Tel. 050 - 525 96 10

Geopend elke woensdag van 10.00 - 16.00 uur

en op zaterdag van 10.00 -12.30 uur

Website: www.philatelist.nl

ISSN: 2211-0925

Contributie: Phil. Ver. Groningen, afd. contributie,
rekening nr.: **NL98INGB0004491102**

Ledenadministratie: J.B. Steur, J. Ellenbergerstraat 14,
9746 AJ Groningen, tel. 050 - 5772457

^e
55 jaargang - nr 3 - oplage 325 – mei/juli 2020

Inhoudsopgave:

- blz. 4: Van de voorzitter
- blz. 6: Een foto van een ledenavond
- blz. 7: (Pers)brieven-, vracht- en courantenvervoer per autobus in de provincie Friesland tussen 1950 en ongeveer 1982 (vervolg, laatste deel)
- blz. 14: "Frontzorg is erepicht"
- blz. 16: Zo kan het ook
- blz. 19: Briefkaart van het Algemene Steuncomité
- blz. 21: Willem Barentsz
- blz. 29: De jaarlijkse prijzenregen
- blz. 29: Openingstijden centrum Emmastraat
- blz. 30: Oproep voor informatie

Van de voorzitter

Andere tijden.

Wie had ooit kunnen bedenken dat we zo snel in een andere wereld zouden belanden. Het akelige virus heeft ons leven totaal op zijn kop gezet hoor je om je heen. Onze communicatie met familie, vrienden en burens moet nu op een geheel andere wijze. Dankzij de computer communiceren we op een digitale wijze. Een jaar geleden ergerden we ons aan het feit dat (klein)kinderen de hele dag maar achter die computer zaten, nu zijn vele ouders blij dat men zich de hele dag achter de computer kan vermaken. De opticiens zullen blij zijn met al die extra klandizie door alle brillen die waarschijnlijk over een paar jaar nodig zullen zijn. Het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam, dat de laatste tijd zoveel in het nieuws is, propageert al jaren de regel 20-2-2 voor je ogen. Die regel houdt in: 20 minuten op je scherm kijken, 2 minuten in de verte en 2 uur iets anders doen om oogafwijkingen te voorkomen.

Wat betekent het voor ons als vereniging. De **Algemene Ledenvergadering** had plaats moeten vinden in het voorjaar. Die kunnen we echter wel verschuiven naar het najaar, want er is nu wel sprake van overmacht. Dus ook geen afsluiting van het financiële jaar 2019, geen kascommissie. Allemaal zaken waar we mee kunnen leven. Vrijwel al onze leden vallen in een risicogroep door de leeftijd. Nu maar hopen dat we bespaard blijven voor al die ellende. Gelukkig wonen we in Groningen waar (nog) de minste ziektegevallen zijn vastgesteld.

Waar we in het ene land/gebied de ellende te boven lijken te komen zal het in een ander gebied nog gaan woekeren. We blijven helaas nog lang met dit virus geconfronteerd.

Gelukkig hebben wij onze hobby, filatelie. Wat hebben we een extra tijd om alles uit te zoeken. Hier zou een kans moeten liggen om onze hobby weer extra leven in te blazen. Bij menigeen staat de hobby op een laag pitje of is inmiddels gestopt en heeft men alles op zolder gelegd. Je kun het weer oppakken en dus ga je zoeken naar een postzegelwinkel of vereniging. Alles gesloten! Geen activiteiten, geen beurzen, allemaal verboden of verschoven naar betere tijden. Dus nieuwe leden?

Wat is wel het gevolg van het virus en de sociale afstand die we moeten nemen. We zoeken nu contact met onze naasten en vrienden via de computer en via de post. Er blijken veel meer kaartjes verstuurd te worden met de goede wensen. PostNL heeft het drukker gekregen.

Zo'n 10 jaar geleden heb ik ooit een artikel geschreven over micro-organismen en onze post. Vroeger ging een tante van mij naar Davos of Lunteren omdat ze TBC had. Daar stuurde ze een kaartje om te schrijven hoe het ging. De postzegel werd gelikt en opgeplakt en werden zo TBC-bacteriën verspreid? Bevat ons afweekwater dan bacteriën t.g.v. het likken aan de zegels? In het laboratorium waar ik als afdelingshoofd chemie en microbiologie betrokken was heb ik ooit een onderzoek laten doen naar dat afweekwater. In onze bibliotheek kunt u mijn verhaal teruglezen in het Verenigingsnieuws van Po & Po.

Verspreiden we zo dan ook Covid virussen? Nou nee. Een virus kan buiten een levend organisme slecht overleven. En al zou een virus dat lukken dan nog zou u met uw vingers uzelf moeten besmetten via de luchtwegen. Zo'n 20 jaar heb ik cursussen gegeven over hygiënisch werken. De instructies en voorschriften waren erg goed. Alleen de mens hield zich er vaak slecht aan.

Activiteiten in ons pand.

Het pand aan de Emmastraat is natuurlijk gewoon dicht. Mocht u toch ergens dringend verlegen om zijn dan kunt u contact opnemen met iemand van het bestuur en een afspraak maken. Af en toe is er iemand aanwezig en kan u wellicht helpen. De deur is normaal gesloten, u kunt aanbellen.

Rondzendverkeer.

Enkele leden stellen het zeer op prijs dat er toch een doos langskomt. Terwijl anderen juist geen contact willen. Dat respecteren we allemaal. Neem anders even contact op met uw rondzendleider of u een doos kunt verwachten en bel altijd even naar uw opvolgers of hij/zij de doos wil ontvangen. Hier en daar functioneert het rondzendverkeer nog. Kans op besmetting via de doos? Eigenlijk uitgesloten volgens het RIVM. Een virus overleeft op droog papier zeer kort. Zo is de kans op besmetting via verpakkingen uit de winkels ook verwaarloosbaar. U mag natuurlijk altijd zeggen dat u tijdelijk geen zegels wilt.

Bevrijding.

Op het moment dat ik dit schrijf is het precies 75 jaar geleden dat de stad Groningen werd bevrijd. Tussen 13 en 16 april leverden de oprukkende Canadezen felle strijd met de Duitse bezetters. Een deel van de bezetters was al vertrokken maar de elitetroepen waren achtergebleven om de stad te verdedigen. Dat er fel gevochten werd bleek later wel uit de grote vernielingen die plaats gehad hebben bij de singels en in het centrum. Erg bekend werd de foto van de kapot geschoten Canadese tank aan de Paterswoldseweg welke stuurloos een huis ramde. Op deze foto staat een jongeman met een fiets. Dat

was Carel Volckmann. Hij ontfermde zich over twee tankschakels van de rupsband van deze tank. Deze schakels hebben we bij de boekbinderij van onze vereniging jarenlang gebruikt als pers (bijna 20 kg per stuk). Nu prijken ze in het Groninger museum als symbool van de bevrijding van de stad Groningen en de offers die de Canadezen daarbij hebben gebracht. In het Dagblad van het Noorden van 14 april staat hierover ook weer een uitgebreid verhaal.

Ook via de luncheditie van de Groninger internetcourant wordt een unieke film getoond over de bevrijding van Groningen. Zie: <https://www.gic.nl/wonen/groningen-werd-precies-75-jaar-geleden-bevrijd-video>

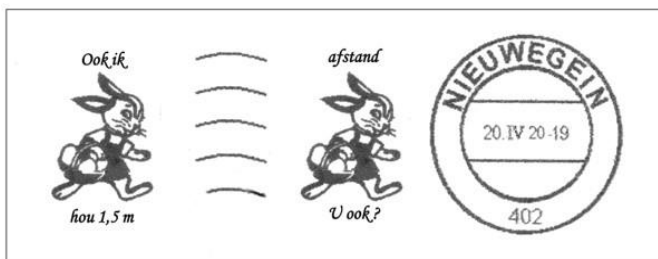
Laten we hopen dat we 75 jaar later opnieuw bevrijd worden, maar dan van het Coronavirus en hopen dat we allemaal gezond blijven!

Ernst Flentge, voorzitter.

Gemiste kans.

Nu tijdens de coronatijd veel extra post met Pasen verstuurd is, had PostNL onze hobby extra kunnen opsieren. Met de Kerstperiode verschenen er twee kerstbomen in het geprinte "stempel".

Daar hadden ze rond Pasen ook twee paashazen of twee eieren kunnen afbeelden. Zie onderstaand fraaie stempel met nog een extra boodschap. Ontwerper Eddie IJspeerd.

Een foto van een ledenavond

Om een overzicht te krijgen van diverse wijkcomite's, activiteiten en vergaderingen van vereniging enz. is een fotograaf op pad gestuurd om dit op foto vast te leggen.

Onlangs werd op een ledenavond een foto genomen van een deel van de aanwezigen.

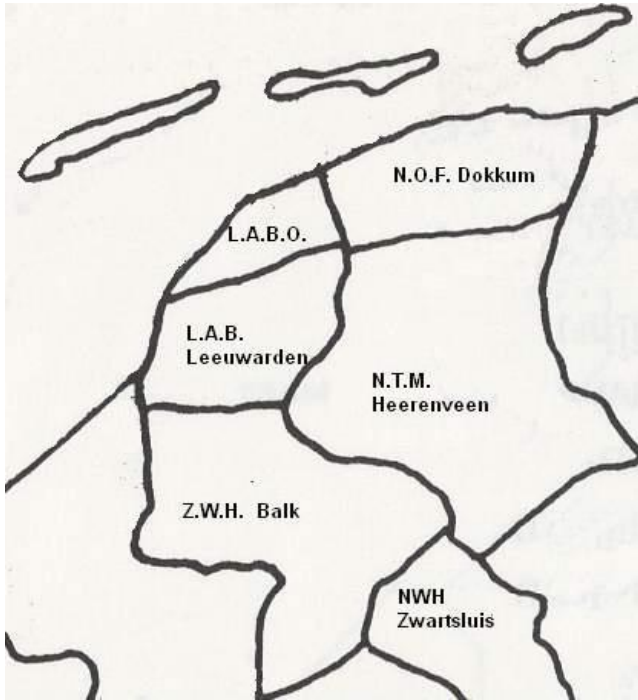

Met toestemming mochten we deze foto opnemen in de Grunopost.

(Pers)brieven-, vracht- en courantenvervoer per autobus in de provincie Friesland tussen 1950 en ongeveer 1982 (vervolg, laatste deel):

In de provincie Friesland hielden zes busmaatschappijen zich actief bezig met persbrief-, vracht- en/of kranten(pakketten)vervoer na de tweede wereldoorlog (zie afbeelding 1):

- 1: N.O.F., Noord-Oost-Friesche Autobusonderneming, gevestigd te Dokkum.
- 2: L.A.B.O., Leeuwarder Autobus Onderneming, gevestigd in Leeuwarden.
- 3: L.A.B., Leeuwarder Auto Bedrijf, gevestigd te Leeuwarden.
- 4: N.T.M., de Nederlansche Tramweg Maatschappij uit Heerenveen.
- 5: Z.W.H., de Zuidwesthoek, gevestigd in Balk.
- 6: F.R.A.M., Friese Autobus Maatschappij (ontstaan na de fusie van NOF, LAB, LABO en NTM).

Afb. 1

Een stukje historie:

De N.O.F. was een volle dochteronderneming van de Nederlandse Spoorwegen, zoals zoveel andere busmaatschappijen. Op 1 januari 1971 nam de L.A.B.O. de L.A.B. over en fuseerde met de NOF, waarna er op 1 april 1971 nog gefuseerd werd met de N.T.M.

Na al deze fusies en overnames was er op 1 april 1971 een nieuwe busmaatschappij ontstaan, de F.R.A.M. (fram = voorwaarts in het Noors) voor vrijwel heel Friesland met het hoofdkantoor in het oude NTM hoofdkantoor te Heerenveen. Op 1 januari 1974 fuseerde de ZWH met de FRAM en op 1 januari 1979 werd het grootste gedeelte van de ESA (Marnedienst) ondergebracht bij de FRAM.

1) De N.O.F. is rond 1955 begonnen met het vervoer van persbrieven en kranten. Eerst was het tarief 20 cent, rond 1965 was dat 25 cent en in 1970 30 cent. Op de persbrieven werden ook wel bagagezegels van 25 cent gebruikt (zie afbeelding 2). Over de andere tarieven is mij vrijwel niets bekend, maar zowel NOF als LAB, ZWH en NTM hebben hetzelfde ontwerp en tarieven ge-

bruikt voor hun krantenvervoerzegels (zie afbeelding 3). Na de fusie in 1971 werden er FRAM zegels van 40 en later 50 cent gebruikt.

Afb. 2

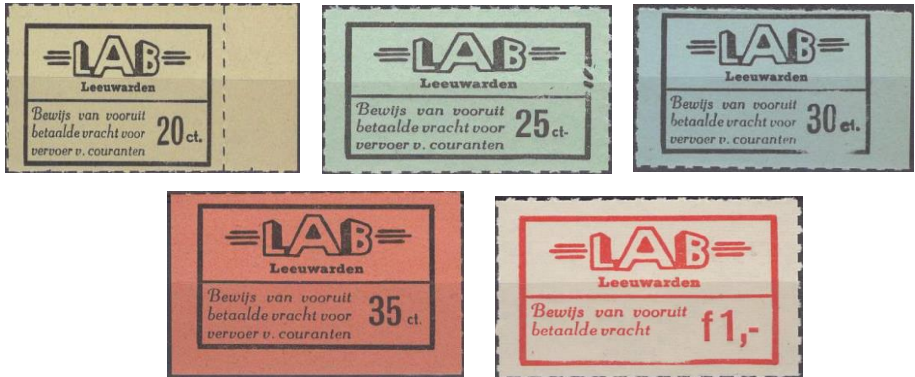
Afb. 3

2) Van de L.A.B.O. is niet veel bekend over de zegels voor persbrieven of krantenpakketten. De onderneming is in 1955 begonnen met het vervoer van persbrieven en kranten met een zegel van 25 cent zwart op groen van hetzelfde formaat en met dezelfde tekst als van de andere busbedrijven in Friesland.

Afb. 4

3) De L.A.B. ging in 1962 persbrieven en krantenpakketten vervoeren. Tot de fusie in 1971 werden hiervoor zegels van 20 ct, 25 ct, 30 ct, 35 ct (afbeelding 4) gebruikt. De 1 guldenzegel was voor pakjes (afbeelding 5) tot 5 kg. De zegels waren gedrukt in vellen van 50, rondom doorstoken.

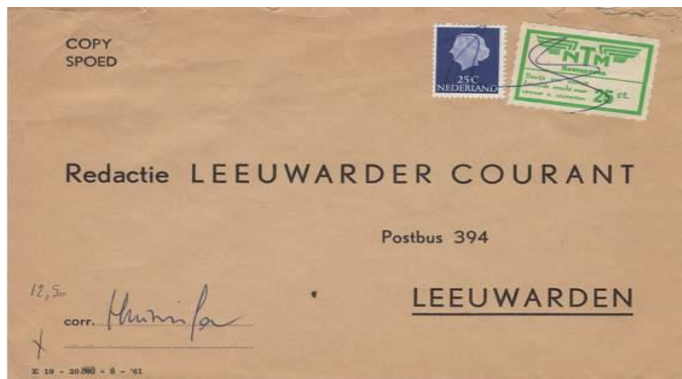

Afb. 5 en 6

4) De N.T.M. had veel meer tarieven dan de andere maatschappijen: 20 ct, 25 ct, 30 ct, 35 ct, 45 ct, 50 ct, f. 1,- en f. 1,10. Zie afbeelding 6 en 7. De zegels werden gedrukt in vellen van 50; doorstoken, en boven en onder gesneden. Het vel van de 30 ct in mijn verzameling is aan de onderkant echter niet gesneden, maar gewoon doorgetand. De druk is slordig, waardoor er veel plaatfouten voorkomen.

Afb. 7

Afb. 8

5) De Zuidwesthoek uit Balk vervoerde al persbrieven sinds 1941 en gebruikte in de loop der jaren tot april 1971 als tarief voor het vervoeren van kranten de 20 ct, 25 cent, 30 ct, en 35 cent (zie afbeelding 10). Rond 1965 zagen de zegels er nog iets anders van kleur uit (zie de 30 cent afbeelding 8), hoewel de 100 cent zegel toen ook wit was (afbeelding 9). In die periode werd een zegel van 25 ct, 30 ct, 35 ct en 100 cent gebruikt. De zegel van 1 gulden was voor het vervoeren van pakjes (afbeelding 11). Ook de zegels van de ZWH hadden dezelfde opmaak als die van de andere maatschappijen, alleen werden deze zegels in vellen van 25 gedrukt (onder en boven weer gesneden en verder doorstoken).

Afb. 9

Afb. 10

Afb. 11

Afb. 12

6) De Friese Autobus Maatschappij F.R.A.M was na de fusies op 1 april 1971 nog de enige vervoerder in Friesland. Afbeelding 12 toont een persbrief met 50 cent zegel (1975). In 1971 was het tarief nog 40 cent. De getande zegels werden gedrukt in vellen van 100. De bovenen onderkant waren recht gesneden. Voor pakjes/bagage hanteerde de FRAM andere tarieven. Samen met DVM en GADO werd vanaf 1979 t/m 5 kg vracht fl. 2,50 in rekening gebracht (zie afb. 14 bij de GADO) en fl. 5,- voor bagage van 5 t/m 15 kg.

Persbrieven:

Omdat kopij (en bijbehorende foto's) vaak snel naar de redactie gestuurd moesten worden om nog actueel te zijn, verzochten de persbureaus aan de PTT om hun persbrieven via de bus-maatschappijen te mogen verzenden. De trein vervoerde al langere tijd persbrieven. Naast de verplichte frankering met postzegels moesten de correspondenten natuurlijk ook voor het busvervoer betalen.

In onderstaande tabel staan de verschillende tarieven voor PTT- en busvervoer tussen 1955 en 1986. Na 1981 werd de kopij steeds vaker per fax doorgegeven en nam het persbriefvervoer per bus flink af. Ook het krantenvervoer werd steeds vaker zelf door de drukkerijen met een auto of busje verzorgd. De tabel maakt het hopelijk gemakkelijker om een persbrief te dateren als er geen datum op voor- of achterzijde staat vermeld.

PTT en bustarieven voor persbrieven

datum PTT tarief	t/m 20 gram	t/m 100 gram	t/m 200 gram		
1 november 1946	10 ct	15 ct	20 ct		
1 april 1957	10 ct	20 ct	30 ct		
1 november 1957	12 ct	25 ct	35 ct		
1 december 1960	12 ct	24 t	35 t		
1 juli 1964	15 ct	30 ct	45 ct		
1 juni 1965	18 ct	30 ct	45 ct		
	t/m 20 gr	t/m 100 gram	t/m 250 gram		
1 mei 1966	20 ct	30 ct	45 ct		
1 februari 1967	20 ct	40 ct	60 ct		
1 februari 1969	25 ct	40 ct	60 ct		

	t/m 20 gram	t/m 50 gram	t/m 100 gram	t/m 250 gram
1 november 1971	30 ct	50 ct	70 ct	90 ct
1 september 1972	35 ct	60 ct	85 ct	110 ct
1 september 1973	40 ct	70 ct	100 ct	125 ct
1 september 1974	45 ct	80 ct	120 ct	150 ct
1 april 1975	50 ct	90 ct	130 ct	175 ct
1 april 1976	55 ct	110 ct	160 ct	210 ct
14 januari 1980	60 ct	120 ct	180 ct	240 ct
7 januari 1981	65 ct	130 ct	195 ct	260 ct
01-04-82	70 ct	140 ct	210 ct	280 ct
01-07-86	75 ct	150 ct	225 ct	300 ct

Hier eindigt het verhaal over de pers-, bagage- en krantenzegels in de provincie Friesland, voor zover ze bij mij bekend zijn en/of in mijn verzameling zitten. Aanvullende gegevens zijn dan ook van harte welkom.

Geraadpleegde literatuur:

* Brieven, vervoerd per autobus; door H. van der Made (in Na Post Tijd, een uitgave in 1971 van de Nederlandse Vereniging van Poststukken en Poststempelverzamelaars, blz. 131 t/m 140).

* Posthistorische Studies XI, 1987: Het persbrieven, couranten en pakjes vervoer per autobus en enige tramwegmaatschappijen, door J.A.C. van Rijswijk en R.M.S.B.A. Gloudie - van Rijswijk.

* De website <https://langs-de-wegen-d.jimdo.com/> waarin veel foto's en beschrijvingen van bus-bedrijven staan

* Eigen verzameling.

Douwe van der Heide (drvdh@home.nl)

“Frontzorg is ereplicht”

Jan Poel, één van onze leden, stuurt regelmatig de redactie poststukken of brieven met speciale stempels of afstempelingen of soms ook afstempelingen waarvan de herkomst niet direct duidelijk is..

Onlangs een deel van een poststuk met daarop het vlagstempel *Frontzorg is ereplicht*.

Bij het nazoeken op internet blijkt dat er veel materiaal beschikbaar is met betrekking tot de frontzorg.

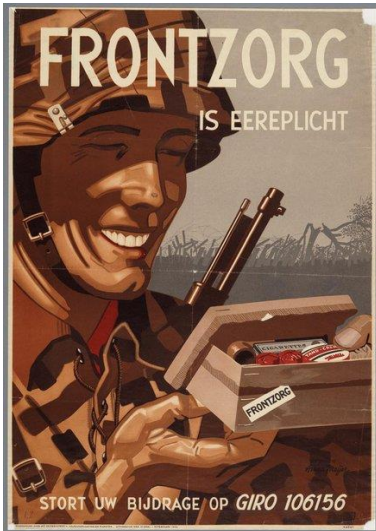
Wat was het doel van de frontzorg?

Na de bezetting door de Duitsers in 1940 gaven diverse Nederlandse jongens gehoor aan de Duitse oproep zich als vrijwilliger te melden om dienst te nemen in het Duitse leger dat ingezet werd aan het Oostfront om Europa te redden van het bolsjewisme, zoals het communisme toen nog genoemd werd. Ter ondersteuning en goede zorg voor deze vrijwilligers richtte Mussert de instelling Frontzorg op,

Op 24 februari 1944 overhandigt de leidster van Frontzorg, Mevrouw Kröller-Schäfer, in Zevenbergen de Frontzorgwimpel aan de WA Heerbancommandant van Noord-Brabant omdat tijdens de Frontzorgavonden van de WA het hoogste bedrag werd opgebracht.

Deze foto bevindt zich in het archief van de Spaarnestad Haarlem.

Twee voorbeelden van posters die werden gebruikt om jongeren te lokken

De Frontzorg was belast met het sturen van voedselpakketten, sigaretten en post naar het Oostfront. Het stelde zich tevens de taak om ieder ervan te overtuigen dat het zijn of haar plicht was deze vrijwilligers te helpen. Hoeveel Nederlandse jongeren aan deze oproep gehoor hebben gegeven is mij niet bekend.

Gerrit van der Molen

Zo kan het ook!

Iedere filatelist kent het verschijnsel dat de postzegels op een brief of pakket als ontwaarding een kras of streep met balpen of viltstift krijgen. Een ergernis voor velen die al vele malen aan de kaak is gesteld.

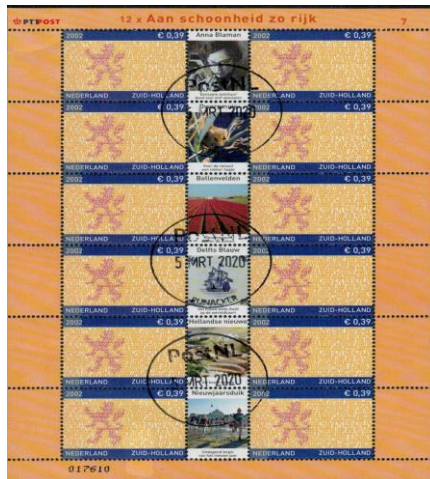
Daarom was het des te opmerkelijker dat we van de firma Importa een pakket kregen dat gefrankeerd was op de manier die u op de afbeelding kunt zien. Op het pakket zat een envelop geplakt met een decemberzegel. Dat was natuurlijk niet voldoende.

De envelop met het decemberzegel

Een deel van het velletje Sterrenbeelden

Het provincievelletje

En zo was een en ander op het pakket geplakt

Maar in de envelop zat de volledige frankering: een provincievelletje met 12 x 0,39 euro en een deel van een velletje Sterrenbeelden met 4 x 0,44 euro, samen 6,44 euro en met de decemberzegel 6,89 euro waar 6,85 betaald diende te worden.

Het resultaat: eerst en vooral verbazing daarna bewondering voor de inventieve afzender en de medewerkende postambtenaar in Pijnacker die inzag wat belangrijk was voor een filatelist. Zo krijg je perfect gestempelde zegels zonder beschadiging en met volledige gom!

Niet helemaal duidelijk is of de pakketsticker rechts bovenaan nu een bevestiging is voor de voldoende frankering of dat de afzender dubbel heeft moeten betalen. De pakketsticker heeft namelijk de tekst *Frankeermachine & (Digitale)Postzegel*.

Wat blijft is het bewijs dat het ook anders kan dan met een balpen of viltstift zegels te vernietigen!

John Tolsma

Briefkaart van het Algemeen Steuncomité.

Wellicht is het bij onze lezers bekend dat schuin tegenover het eind van de Emmastraat een Oranjemuseum is gevestigd. Het is een privé hobby van de bewoners die “uit de hand gelopen” is. Letterlijk is de woonkamer, keuken, gang en nog meer vol komen te staan met allerlei artikelen van en over het Koninklijk Huis. Het is een prachtige verzameling geworden van museaal niveau. Een keer per jaar houden ze open huis en is de omvangrijke collectie te bewonderen. Eén van de bewoners is lid van onze vereniging en kwam met een kaart aan van de prinsessen Beatrix en Irene uit 1940. De kaart is gestuurd naar Paramaribo en er staat een GEZIEN CENSUUR stempel op. Helaas is de kaart niet meer in zo'n beste staat.

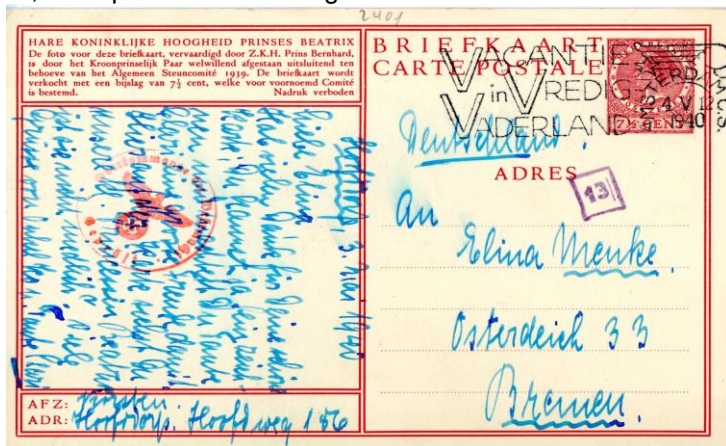
De kaart is verstuurd vlak voor de bezetting 22-IV-1940. In de veronderstelling dat deze kaarten door de bezetters verboden zouden worden, besloot de PTT eind augustus 1940 zelf actie te ondernemen. Ze lieten door alle postkantoren de kaarten terugzenden voor een “voorgenomen inventarisatie”. Dat had de PTT goed gezien want op 17 september 1940 ontving de PTT een geheime brief van de Oberpostdr. Linnemeijer met de mededeling dat op last van de Rijkscommissaris de verkoop van de briefkaarten per 18 oktober 1940 gestaakt moest worden.

Veel briefkaarten zijn echter uit vaderlandslievende motieven bewaard in een fotolijstje, prentkaartenalbum of op een andere manier.

De kaarten bestaan uit een serie van drie. Een met oranje gedrukte tekst met Lebeauzegel van 2 cent voor lokaal gebruik.(met foto van prinses Irene). Een kaart met lichtgroen gedrukte tekst met Lebauzegel van 3 cent voor interlokaal tarief (met foto van Beatrix en Irene) en als derde een kaart met rode tekst en een Wilhelmina type Veth zegel van 7½ cent voor buitenland tarief. (met foto van Beatrix op hobbelpaard). De serie kaarten kostte 40 cent. De kaarten, op 21 maart 1940 uitgegeven, hadden een toeslag van resp. 10, 10 en 7½ cent ten bate van het Algemeen Steuncomité. Het Comité had tot doel om gezinnen te helpen die door tijdsomstandigheden, met name die door de mobilisatie, in de problemen waren gekomen.

Dat de kaarten op last van de bezetter ingetrokken werden, kwam door de afbeelding van Wilhelmina op de zegel van 7½ cent. Alle zegels met Wilhel-

mina mochten niet meer worden gebruikt voor frankering. Ze mochten wel opgemaakt worden, maar niet meer verkocht. Zo zijn vaak protestfrankeringen bekend tegen de bezetter.

kaart	Afgeleverd stuks	Aan derden	verkocht	vernietigd
2 c	136.605	246	65.229	71.133
3 c	631.904	246	156.776	474.881
7½ c	240.604	246	68.482	171.879

--

Afbeelding van de kaart (eigen collectie) met buitenland tarief en Duitse censuur en het VVV stempel (Vakantie in Vredig Vaderland) van 5 mei 1940. Dit stempel is erg gewild, zeker van de eerste dagen na het uitbreken van de oorlog en werd onder andere in Amsterdam, Rotterdam en Groningen gebruikt.

Ernst Flentge

Literatuur: Geuzendam's catalogus voor Postwaardenstukken van Nederland

C. Stapel, De briefkaarten van het Alg. Steuncomité. De Postzak nr. 163 maart 1990

Willem Barentsz

Rond 1550 werd in Formerum op Terschelling Willem Barentsz geboren, die bijna 5 eeuwen later, nog steeds tot de verbeelding blijft spreken getuige zijn 56e plaats bij de verkiezing van de grootste Nederlander aller tijden in 2004. Juist omdat zijn verhaal nog steeds bekend is, lijkt het me leuk om eens te zien of dit ook filatelistisch te documenteren valt. (afb. 1)

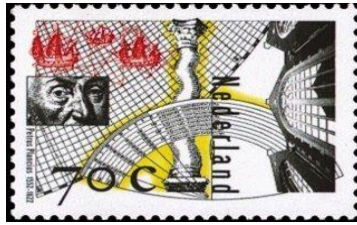
Willem Barentsz heeft drie pogingen gedaan om via de Noordelijke IJszee een doorgang te vinden naar de Oost die echter alle drie mislukten. In 1594, 1595 en 1596 vertrok hij, samen met o.a. Jacob van Heemskerck, naar het noorden om een noordoostelijke doorvaart te vinden. Even zovele keren mislukten die expedities. Toch is hij bekender geworden dan veel van zijn tijdgenoten die, langs zuidelijker routes, wel een geslaagde reis naar het Verre Oosten maakten.

Afb. 1, Willen Barentsz

Er zijn eigenlijk vier verklaringen voor zijn bekendheid. De eerste is het feit dat Gerrit de Veer, één van zijn reisgenoten naar de Noordelijke IJszee, een dagboek bijhield dat een verslag deed van de overwintering op Nova Zembla. De tweede is een werk van de dichter Hendrik Tollens uit 1819: *Tafereel van de overwintering op Nova Zembla* en de derde is de beroemde schoolplaat van Johan Herman Isings over de overwintering die velen van u zich nog wel herinneren van de lagere school. Tenslotte mag ook niet de walvisvaarder *Willem Barentsz* vergeten worden die in de jaren na de Tweede Wereldoorlog vele reizen naar de Zuidpool maakte om voor de margarine-industrie en voor Draaisma's levertraan de grondstoffen te leveren.

Maar eerst even terug naar het leven van Willem Barentsz. Hij was niet alleen ontdekkingsreiziger maar ook koopman en wetenschapper. Vóór de expeditie naar het noorden had hij al een atlas van de Middellandse Zee gemaakt. Toen hij in 1594 zijn eerste reis naar het noorden maakte in een poging Azië te bereiken, volgde hij de kust van Nova Zembla maar werd gestuit door het pakijns. Het tweede schip van de expeditie had meer geluk en bereikte de Karazee voor het gedwongen werd terug te keren. Dat leek perspectief te bieden en daarom werd een jaar later opnieuw getracht deze route naar Azië te vinden samen met Jacob van Heemskerck. Maar met zijn schip de *Windhond* bereikte hij weer niet de Karazee. In 1596 probeerden Barentsz en Heemskerck het voor de derde keer. Barentsz voer nu op de *Witte Swaen*. Het was de cartograaf en dominee Petrus Plancius (afb. 2) die het initiatief nam voor deze reis en de expeditie financieel ondersteunde.

Afb. 2, Petrus Plancius

Barentsz voer nu eerst verder noordwaarts en ontdekte daar Veere-eiland (nu Bereneiland) en Spitsbergen, dat hij *Het Nieuwe Land* noemde. Eén schip onder gezag van Jan Cornelisz. Rijp probeerde een doorvaart ten westen van Spitsbergen te vinden en Barentsz vervolgde zijn route tussen Spitsbergen en Nova Zembla. (afb. 3) Hij slaagde er wel in de noordpunt van Nova Zembla te rondren maar daarna kwam zijn schip vast te zitten in het ijs met noodlottige gevolgen. Het werd letterlijk gekraakt en van een voortzetting van de expeditie was geen sprake meer. Om de winter door te komen werd van de resten van het schip een huis gebouwd dat de toepasselijke naam kreeg *Het Behouden Huys*. (afb. 4, 5 en 6) Daarin werd de winter doorgebracht. In de lente van 1597 werd een sloep gebouwd waarmee de zeventien opvarenden terugkeerden naar de bewoonde wereld. Willem Barentsz maakte dat echter niet meer mee, hij stierf na één week aan boord van de sloep. Ook van de andere bemanningsleden stierven er door ontberingen nog vier. De overlevenden werden opgepikt door het schip van Jan Cornelisz. Rijp dat de doorgang ook niet had gevonden maar wel behouden naar Spitsbergen was teruggekeerd.

Afb. 3, Nova Zembla

Afb. 4. Het Behouden Huys

Afb. 5 en 6, Het Behouden Huys

Afb. 7, Walvisjacht

Afb. 8 Walvisjacht

Afb. 9, Het harpoen wordt geworpen

Gerrit de Veer maakte van de overwintering in *Het behouden Huys* een reisverslag dat de basis is gaan vormen van de romantische geschiedschrijving van Tollens en de schoolplaten van Isings. Daarin spelen de strijd met ijsberen en de jacht op zeehonden en walvissen de belangrijkste rol. Tollens en Isings hebben de avonturen van Willem Barentsz en zijn bemanning tijdens de barre overwintering zodanig weergegeven dat deze geschiedenis voorgoed in het geheugen van de Nederlanders is blijven hangen, hoewel de drie expedities geen resultaat hadden opgeleverd.

Die legendarische geschiedenis heeft er toe geleid dat in de jaren vijftig van de vorige eeuw de eerste Nederlandse walvisvaarder genoemd werd naar Willem Barentsz, weliswaar aangepast tot de naam Willem Barendsz (afb. 10)

Afb. 10, De Willem Barendsz

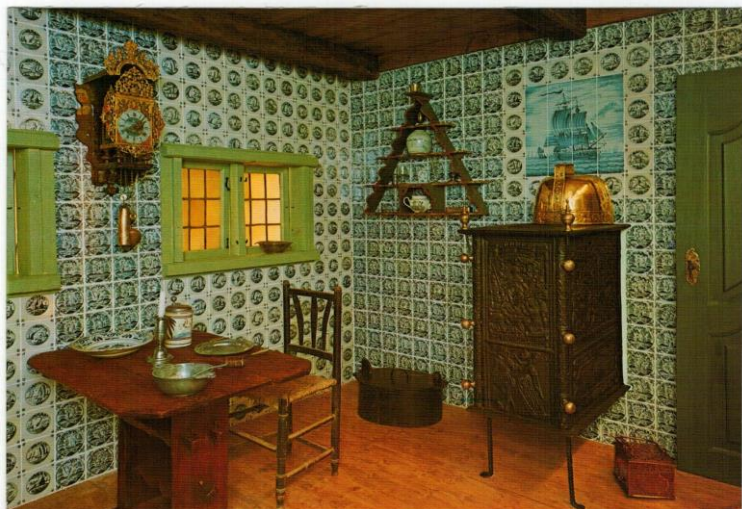
Daarover kunnen we nog well iets vertellen.

Er zijn twee walvisvaarders geweest met de naam van onze held. Vooral de Willem Barendsz II die tussen 1955 en 1964 in gebruik was als moeder- en fabrieksschip voor negen walvisvaartexpedities kreeg veel bekendheid. (afb. 8, 9, 10, 11 en 12. Het schip werd gebouwd op de werf Wilton-Feijenoord in Schiedam voor de Nederlandsche Maatschappij voor de Walvischvaart, de NMW. Afb. 8, *Walvisvaarder Willem Barendsz*

Afb. 11 en 12, De Willem Barendsz en het harpoen wordt afgeschoten

De tewaterlating van het schip op 20 november 1954 werd een gebeurtenis van nationaal belang met veel media-aandacht. Het werd beschouwd als een symbol van de wederopbouw na WO II.

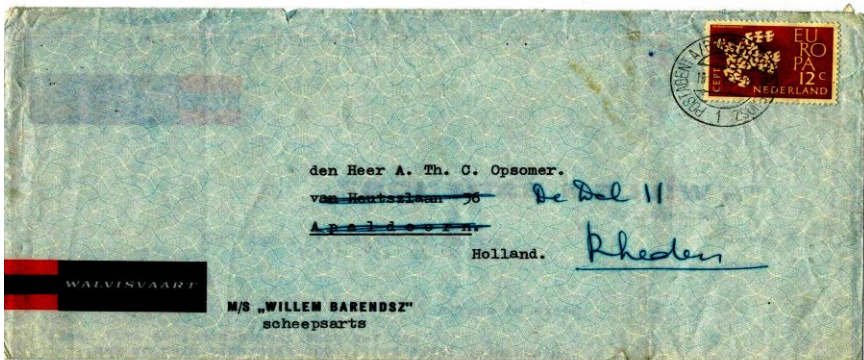
Afb. 13, Huiskamer van een kapitein van de walvisvaart

Het schip voerde verschillende expedities uit die zeker in het begin zeer succesvol waren. Interessant voor de filatelist is dat zich een scheepspostkantoor aan boord bevond dat in de loop van die negen jaar 2 stempels heeft gebruikt. Het eerste had de tekst a/b M.S. Willem Barendsz Zuidelijke IJszee (afb 14)

met als datum 12-11-58 en het tweede met de tekst Postagent a/b M.S. Willem Barendsz (afb. 15) met de datum 13-03-62.

Afb. 14, a/b M.S. Willem Barendsz Zuidelijke Ijszee

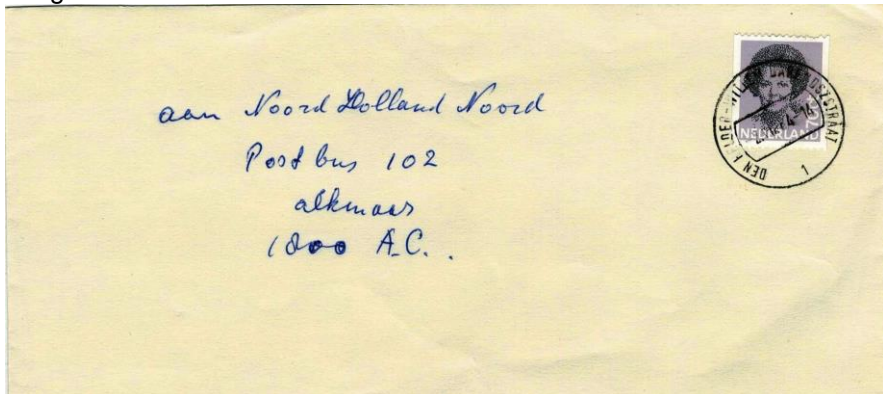

Afb. 15, Postagent a/b M.S. Willem Barendsz

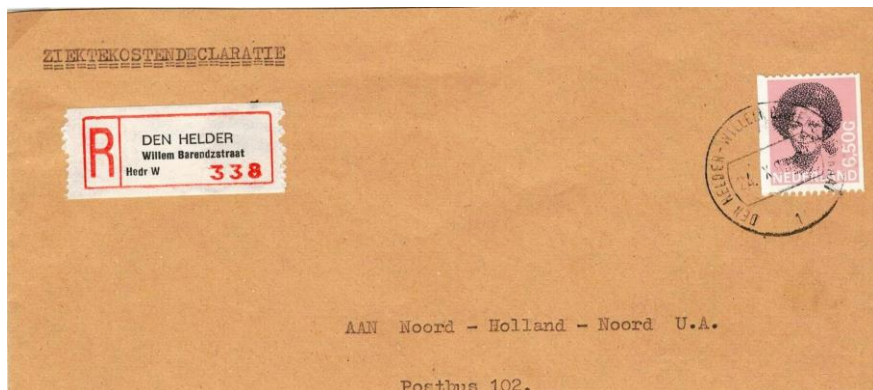
Beide poststukken hebben wel iets karakteristieks, vooral de eerste als je naar de inhoud kijkt: "Alles OK/Klaas/Zuidpool" De kaart gaat naar Beverwijk maar Klaas had een Groninger kunnen zijn: geen woord teveel.

De tweede van de scheepsarts van de Willem Barendsz bevat nog de originele brief waarin hij vermeldt dat één van de jagers een kapotte ketel heeft en daarom voor reparatie naar Kaapstad moet. Dat schip kan dan de post meenemen die verder vanaf Kaapstad per vliegtuig naar Nederland wordt vervoerd. In een naschrift meldt hij dat het toch anders gaat: de ketel is gerepareerd en de post gaat met het Japanse vlees-vriesschip Awaru Maru op 7

of 8 april 1962 naar Kaapstad. Hij meldt ook dat op 7 april 24.00 u het einde komt aan de vangst van de baleinwalvissen. De vangst van potvissen gaat nog even door maar dan vertrekt men naar Kaapstad. Van daaruit is het nog 28 dagen varen naar Nederland.

Afb. 16, Stempel: Den Helder Willem Barendszstraat

Afb. 17, Stempel Willem Barendzstraat

De naam van Willem Barendsz komt ook voor in het poststempel van Den Helder Willem Barendzstraat en natuurlijk op het aantekenstrookje van dat postkantoor. Wellicht komt deze straatnaam ook in andere plaatsen voor. Voor een ontdekkingsreiziger die nooit zijn doel bereikt heeft is het een teken van waardering dat hij nog steeds herdacht wordt.

John Tolsma

Lit.: Brieven en poststukken uit eigen verzameling

De jaarlijkse prijzenregen

Ieder jaar wordt een deel van onze leden weer verrast met de mededeling dat hun lidnummer goed is voor een prijs. Ook dit jaar is dat weer voor ongeveer twaalf procent het geval.

U vindt uw lidnummer op het adresetiket van deze Grunopost. Staat dit lidnummer nu ook in het lijstje hieronder, dan bent u (weer) in de prijzen gevallen. Het vervelende is echter dat het negatieve prijzen zijn. U heeft nl. de contributie voor 2020 nog niet aan onze penningmeester overgemaakt.

Dat betekent dat we u, als u uw lidnummer hier heeft aangetroffen, vriendelijk doch dringend verzoeken € 60,00 over te maken naar banknummer NL98INGB0004491102 t.n.v. de Phil. Ver. Groningen, afd. Contributie.

Het negatieve aspect van de prijs zit vooral hier in dat u nu € 10,00 meer betaalt dan u zou hebben moeten betalen als u vóór 1 januari deze overschrijving had verricht. Deze regeling heeft verschillende malen in de Grunopost gestaan, eind vorig jaar ook voorop de omslag, maar het is u kennelijk ontgaan of sprak u niet aan. Jammer maar helaas!

Hieronder de lidnummers van de leden die nog niet betaald hebben.

159, 177, 193, 266, 273, 277, 403, 417, 428, 486, 563, 591, 595, 602, 614, 616, 625, 628, 635, 638, 639, 650, 654, 683, 695, 705, 851, 853, 865, 887, 903, 905, 965, 971, 997, 1009, 1061, 1552, 1566, en 1552.

Ad Weening, penningmeester

Openingstijden centrum Emmastraat

De regels met betrekking tot het coronavirus zijn inmiddels versoepeld.

Dit betekend dat het centrum in de Emmastraat weer op de gebruikelijke tijden is geopend, te weten:

op woensdag van 10.00 – 16.00 uur en op zaterdag van 10.00 – 12.30 uur.

V.w.b. het ruilen moeten we nog een aantal maanden geduld hebben.

Voor de liefhebber hebben we nog een mooie voorraad albums, stockboeken en uitzoekdozen. Even een telefoontje naar het centrum en u kunt afspreken wanneer u deze kunt bezichtigen en eventueel aanschaffen.

Oproep voor informatie

Onlangs kwam ik via de service afdeling in het bezit van onderstaande zegels.

zegels van de (Koninklijke) Rotterdamse Lloyd, s.s. "SLAMAT" 1936

Belastingzegels, was mijn eerste idee. Hoewel..... Eerst eens kijken op het internet. Niets te vinden!

Vervolgens het museum van de Koninklijke Rotterdamse Lloyd benaderd; dit is het KRL- erfgoedmuseum (N.B. momenteel - 2020 - in liquidatie).

Een bestuurslid stuurde mijn bericht door naar de oprichter van het museum: dhr. Ed van Lierde - Grondlegger Koninklijke Rotterdamse Lloyd Museum - Eigenaar Lloyd-Atelier

Van hem kreeg ik, op mijn verzoek om informatie, het volgende antwoord:

"Bij verrassing ontdekte ik een tweetal jaren geleden deze zegels, die blijkbaar in 1936 zijn uitgegeven. Uiteraard ben ik direct op zoek gegaan naar reden en achtergronden van deze uitgave. In 2018 heb ik op de Facebook-pagina van het KRL-Museum de volgende tekst geplaatst:

"De tarieven die er op staan, doen vermoeden dat het niet gaat om postzegels voor brieven, maar eerder om pakket-, brandkast-, fiscale of andersoortige zegels. Wij hebben deze zegels niet in onze collectie en roepen daarom iedereen op, die de hand achter dit soort zegels kunnen leggen, dit aan ons te melden".

Ik moet informatie daarover dus helaas verschuldigd blijven."

Daarna gekeken in de publicaties van de Nederlandse Vereniging voor Fiscale Filatelie, de NVFF. In het blad nr. 89 van september 2018 staat een oproep om informatie over vier identieke zegels door Theo J.F. Schalke, penningmeester van de NVFF. Op mijn vraag of hij op zijn oproep een reactie heeft gekregen, was het antwoord negatief.

Vandaar mijn vraag aan u, lezers, wie kan er licht in deze duisternis werpen?

Douwe van der Heide (drvdh@home.nl)

POSTZEGELVEILING 'LEOPARDI'

Praxinus 176
7440 AD NIJVERDAL
Kantooradres:
Rijssensestraat 203B
7441 AD NIJVERDAL
TELEFOON 0548-655855
E-MAIL: info@leopardi.nl

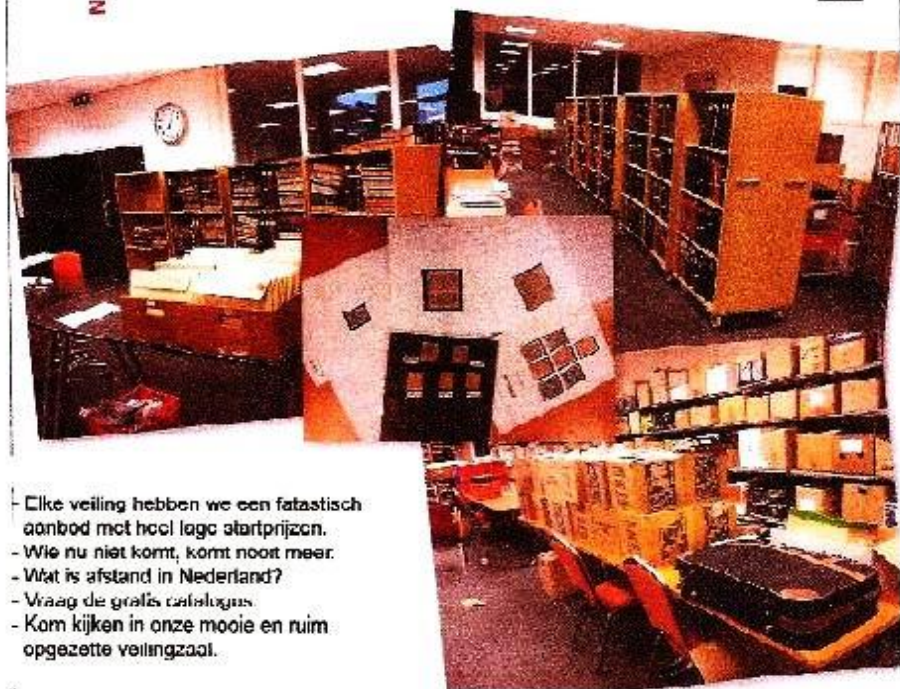
Elke twee maanden een grote veiling
in onze EIGEN VEILINGZAAL
Rijssensestraat 203B te Nijverdal

Nu ook op internet: www.leopardi.nl

- **KIJKDAGEN:** Mixandag tot en met vrijdag van 10.00 tot 18.00 uur.
Zaterdag van 08.30 tot 12.30 uur.
- **VEILING:** Zaterdag van 11.00 tot 12.30 de z.g. "kleine kavels"
en vanaf 13.30 uur de verzamelingen, partijen en dozen.
- Vraag de **GRATIS CATALOGUS!**

Tevens renteloze voorschotten op grotere collecties.

W.V. Leopardi, filatelistisch makelaar en beëdigd taxateur.

- Elke veiling hebben we een fantastisch aanbod met heel lage startprijzen.
- Wie nu niet komt, komt nooit meer.
- Wat is afstand in Nederland?
- Vraag de gratis catalogus.
- Kom kijken in onze mooie en ruim opgezette veilingzaal.

PARTNER IN
THE GLOBAL
PHILATELIC NETWORK

CORINPHILA

POSTZEGELS, MUNTEN EN PRENTBRIEFKAARTEN

NIEUWE DATUM VEILING 244

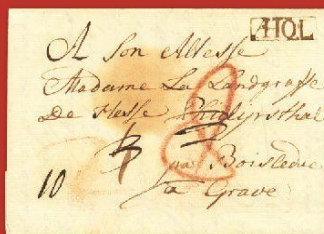
11-13 JUNI 2020

INCL. POSTGESCHIEDENIS WO2
DE COLLECTIE KEES ADEMA

Undercover Mail

**

Stempels Vliegtocht en met ster
op één poststuk!

Oostenrijkse Successieoorlog 1740-1748:
AHOL op gedisinfecteerde brief 1745

Nieuw ontdekte
plaat II

CORINPHILA VEILINGEN BV

AMSTELVEEN - NEDERLAND
TEL. +31 20 6249740
INFO@CORINPHILA.NL
WWW.CORINPHILA.NL

CORINPHILA AUKTIONEN AG

ZÜRICH - ZWITSERLAND
WWW.CORINPHILA.CH

Hoofdsponsor

ENKELE HOOGTEPUNTEN

- Nederland voorfilatelie met uitgebreid departementstempels
- Nederland Veldpost en (vroeg) Luchtpost
- Nederlands-Indië en Indonesië met (ongetande) proeven
- Postgeschiedenis WO2 - De collectie Kees Adema
- Bosnië w.b. veel proeven - De collectie Gerrit Matthijssen (deel 1)
- Originele landenverzamelingen w.b. Duitse en Engelse koloniën, Egypte

VRAAG VRIJBLIJVEND EEN CATALOGUS AAN!